

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Ante Dahlin*
 Härad: *Orbo* Adress: *Orbo*
 Socken: *Tämmö* Berättat av: *Valfrid Johansson, Tämmö*
 Uppteckningsår: *1935* Född år *1860* i *Tämmö*

Uppteckningen rör *Präster i Tämmö socken*
under 1700- och 1800-talet

Realregister:
N: C

Sagermannen är f.d. lant-
brukaren Valfrid Johansson, Hagshult,
Tämmö. Upplysningar om honom äro
givna i uppteckningen: "En afton
med Valfrid Johansson" år 1935.

De mest bekanta prästerna
i Tämmö socken äro utan tvivel följande
tre, som verkat i Tämmö som kommi-
nistrar under 1700- och 1800-talet. Sa-
germannen Valfrid Johansson är ohvudske-
ligt

Skriv endast på denna sida!

15 sid.

Den bästa källan till upplysningar om
de tre prästmännen i Lemna bygd:

- 1/ Carl Wilhelm Thellander, född 1774, död
år 1839, komminister i Tännö 1816-1839.
- 2/ Sven Hagberg, komminister i Tännö 1880-89
- 3/ Carl Lin Erik, född 1850, död 1923,
kommuniter i Tännö 1889-1906.

Inledning: Den mest bekante prästen
i Tännö är säkert Carl Wilhelm Thellander.
Han låter även tala om sig i "Wäner
skifts herdeninnen" utgiven av J. Virdorson,
varur följande upplysningar äro er-
hållna: Thellander var född 1774 och
blev komminister i Tännö under
åren 1816-1839. Han dog för egen hand
år 1839. År 1803 gifte han sig för

Carl Wilhelm
Thellander.

första gången med Johanna Ulrica
Numerus, som var född 1781 och dog
1835 och var dotter till kyrkoherden i
Kvemsberga, Gisle Numerus. Helt efter
det maken dött, alltså år 1836, gifte
Thellander om sig med jigan Chelmina
Magnusdotter från Örka Torås.

Följande berättas av Valfrid
Johansson om kommunister i W.
Thellander.

"Thellanders olycka var, att ha
gifte om sig. Han var mycket begärad
och skulle säkert kommit långt, om
han inte gift sig med jigan Chelmina
Magnusdotter. Hon var den, som helt för-
störde honom. Från början var hon en
singel sköna, och då hon träffade

Thellander var hon gift med en ^{*}"bakare"
och hade en hel del "bakare" i sällskap.
Hon förvred den stochers Thellander till
och hållet, så att Thellander tor ha möt-
det hennes man för att kunna gifta sig
med henne. Mordet tor ha ägt rum i
en gjutarelada i Värnamo. Där fann
man sedan ett manskelett, och ryktena
började gå vida omkring. Man utbröt
i synen "Törjen" som den skyldige till
brottet. Namnet "Törjen" hade Thellander
fått genom att han bodde vid "Törjet"
(torget) i Värnamo. En gång kom ett
helt sällskap "bakare" på besök hos "Törjen"
och hotade att anmäla honom för myndig-
heterna, om de inte fingo en viss summa.
^{*}"bakare" = fattare, lösdrivare.

- 5 -
5079

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

pengar. Om de fingo något för beväret
vid detta utpressningsförsök eller inte, det
kan man inte säga. Men på slutet var
Thellander så fattig, att han måste gå på böj-
den "gå på bygden, tigger". Då han en gång kom
till Sofi på Norra Backe, det var Anders
Johannsons mor, så kom till honom: "Skilj
sig bara, parson! Skilj sig! Parson har ju
orsak till 'et'!" Hon syftade på, att Thellan-
ders nya hustru var honom otrogen. Men
Thellander ville inte riktigt höra på det
örat, utan kom med flera loma invänd-
ningar, så det verkade, som om han hade
dåligt samvete, kan vara. Det var nog nära
närmast det, som drev honom till att be-
liva av sig. En vacker dag år 1839 fann
man honom hängande död i sitt rum.

På den sista tiden hade han flera gånger
visat sig drucken och var på god väg att
förfalla till "Syneri." En värdinnan, som
hetade Wieselgren, lär ha sagt, att
"Thellanders biografi inte kunde skrivas
utan i ett polisprotokoll"! Och det
är ju väl starkt! Kelt som det är
sagt av en präst! Men det berodde
nog till en del på, att Thellander
inte kunde dra jämt med sina över-
ordnade, utan fick många varningar för
sitt överdådiga leverne.

Det förhöll sig så, att Thellander var
en skicklig rimsmidare. Ofta predikade han
på vers och höll tal på rim. En gång
ställdes han till med ett begravningskal
över en död hantverkare. Lög han inte minnes

allt, men ja ett ställe sade Thellander om
henkatten:

"I görd och gator har du rämnt,
i fat och skålar har du hängf!"
Och så slutade han med orden:

"Kisse, minn är hans namn,
på vindstaket vilar han!"

Men Thellanders överordnade såg inte
hans rimkonster med blida ögon, han vet!
Prosten Jonas Israel Öhrnberg i Värnamo,
han som invigde den nya kyrkan i Tärnö
år 1849, han gav den starkare Thellander
allvarliga tillrättavisningar för hans
rimsmiderier. Thellander brukte då ofta
svara överdådigt: "Ja, här är du före, men
i Wäljö är det jag, som är före!" Han inf-
bede då ja, att han stod till till i dom-

- 8 -
5079

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

kapitlet är prosten Öhrberg, ty han hade
bättre examensmeriter, som di'haller'et,
än hans överordnade. Men en gång va-
rade han prosten helt fäktad med ett
"rim", som lag andan av Öhrberg och
hela socknen. Det var så fäktat skrivet,
så jag vill inte säga, hur det lät. Nåja,
eftersom han är så "enveken" (ensidig), så
ska han få höra det. Thellander hade
skrivit följande till prosten Öhrberg:

"Sittande skitande fick jag ditt brev,
ju mera jag läsk, ju mera det drev.
Jag såg mig omkring, men fann ej ett löv,
då tog jag ditt brev och börja min röv!"
Ja, det är inte så underligt, det som Wiesel-
gren sade om polisprotokollet, kan väl!
Men det var ändå synd om Thellan-

der, att han skulle släta vitt liv så, som han gjorde. Han var en av de bästa predikanten, som Timrå ägt. Han kunde beräkla om allt och alla. "Sven i Krogen", en lantbrukare från Elmestiden, lär en gång ha påtalat det för honom, men då svarade Thellander skrottande, att det för honom var lika lätt att sätta ihop ett tal om Srens beaktiga skinnbyxor eller en gammal gäddgäddstör, som över ett bibelord. Så tyv är inte vem som helst, kan veta!"

Sven Hogelberg.

2/ Sven Hogelberg, kommuniker i Timrå 1880-89.

"På 80-talet hade vi här i Timrå en framstående präst, som heterde Sven Hogelberg. Han var en utomordentligt stor."

- 10 -
5079

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

predikant, kanske lika stor som Thellander.
Men det var en helt annan reda med
honom än med Thellander, han vet.
Langelberg ville stå för allt, ved han vele.
Hans djupa grundlighet visade sig gång
efter annan. En söndag på sommar
kom det väl fram, hur grundligger och
vederhäftiger han var. Han hade predikat
om "skapelserns ändlösa variation och mång-
fald," som di' kallar'et, och hade då bl.a.
påpekat, att det inte fanns ett blad på ett
träd, som var det andra likt. Och han
hade då fog för sitt påstående! Han
talte om, att han en sommardag
dog från morgonen till på sena kväl-
lar hade med hi karters hjälp plakat
var bladen på ett stort träd och jämn-

5079

fört bladen med varandra. Men han hade
inte funnit ett lov, som var det andra till.
Det kan man väl kalla grundlighet!"

3/ Carl Lindsten, född 1850, död 1923, kom-
minister i Taimo 1889-1906.

"En annan framstående präst var
Hogelbergs efterträdare, Carl Lindsten. Han
hade ett "vidunderligt" minne och "kände till
nästan allt mänskligt vetande". Han lär ha
behärrat 13 olika språk. Dessutom var
han en stor pedagog, mångtänkt och
vederhäftig som han var. Han sågs
ofta tillsammans med sina lärjungar
ute på vägarna, där han undervisade dem
under promenaderna med boken i handen.
Omkring år 1900 skrev han därmed ett par

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Carl Lindsten

- 12 -
5079

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

rader, som jag har uppskrifva: "Jag har
ett lifet lærverk här i Tånnö 9 elever,
som bo här, läsa V till VII klemmas
kurser. Skaffa mig flera! Det har gått
bra! Helvidioler för andra har jag läst
upp från V till VII!"

Det finns en annan anteckning av
pastor Lindsen i en bok i skrifkan här
i Tånnö kyrka. Han har tviligen skri-
vit det vid skriftbifftet. Ja, "han Dahlin" har
det också. Då har han sett den, ja så! Ja,
då står ju: "Varför blevo kyrkorna så föll
ställda redan på 1100-talet? Jo, det upp-
muntrade folket mycket till kyrko-
byggnad, att prästerna lovade, att man
i himmelriket skulle ega rätt till rum
åt lika många, som kunde stå i den

kyrka, man lät bygga. "Om det påstå-
endet är riktigt eller inte, det är ju svårt
att säga. Men det är ett intressant påstående.
Vad tror hen? Jo, det är nog, som han säger,
att hindsten var en framstående käll-
forskare och en vederhäftig karl, så
man kan inte så nog vara. Men det
får de torde tvista om!

Hindsten hade alltid den egenheten,
att han "trivdes bäst mitt på gatorna." Han
ville vara medelpunkten i samhället. Där
agerade och gestikulerade han, pratade
och gick an, så ingen annan knappast
"få en syl i vädret" som du säger. Han var
då inte som de flesta andra präster. De
bruka ju vara så allvarliga, så folkets

* Uttalet kontrollerat av uttalsboken på ort och ställe

är smält rädsla för den. Men med
dindskön kunde man grabb, som med
en annan människa. Han hade
ju sina sänre sidor också, det ber
ju alla människor, kan vara. Ibland
kunde han säga, att han inte trodde
på, vad som han predikade. Han menar
väl inte så mycket med det, men man
kunde inte bli annat än arg över det!
Det är också ett vitt av en präst att säga
så! Förresten ha vi säkert aldrig haft
någon helt broende präst i den här
socknen. Nog ha de varit smälla
som andra människor alltid. Men de
broende ha de knappast varit! Dindskön
levde nog oföräktligt, men det är ju
inte nog med det, kan vara. En gång kom

t. ex. min bror Tommander, som nu är
skogvaktare nere i Skåne, till nestor
Lindström och bltk' med honom om
en skytteförening, som bror min hade
bildat här i Tammö. Det var en vesper-
gudsfröjd, som inträffade på samma gång
som skytteföreningens övningar, och Tommander
var särskilt blydd över det. Men Lindström
slog ifrån sig med båda händerna och
sa', att Tommander inte skulle fästa sig
vid en sådan småsak. "Se, religionen,"
sa' Lindström, "religionen är egentligen
bara till för de gamla, så de unga kan
gott vara borta en gång." Tommander var
ju heksam över Lindströms tillmätargräde,
men han tyckte ändå inte riktigt om det,
kan vara!